

XI. FEJEZET.

A HÁROM ORSZÁG.

1. Az ásványok és a növények. — 2. Az állatok és az ember. —
3. A lélekvándorlás.

Az ásványok és a növények.

580. Mi a véleményetek a természetnek három országára, vagy kettőre, t. i. szerves és szervetlen lények országára való osztásáról? Némelyek az emberi nemet a negyedik osztálynak veszik. Melyik a leghelyesebb felosztás ezek közül?

„Mindenik jó; attól függ, milyen szempontból osztályoztok. Anyagi szempontból csupán szerves és szervetlen lények vannak. Erkölcsi szempontból valóban négy fokozat van.“

Ez a négy fokozat valóban egészen külön-külön jellegű, noha úgy látszik, egymásba nyulnak a határai. Az ásványországot alkotó élettelen anyagban csupán gépies erő rejlik. Az élettelen anyagokból összetett növényben már életerő is van. Az ugyancsak élettelen anyagokból összetett és életerővel bíró állatoknak már bizonyos ösztönszerűen működő korlátolt értelmük is van, és van tudomásuk önmagukról és sajátágaikról. Az ember pedig, akiben megvan mindaz, ami a növényekben és az állatokban is van: mind a három osztály fölött uralkodik az ő különös korlátlan értelménél fogva, amelynek alapján tudja, hogy van jövője, észreveheti az anyagon kívül álló dolgokat, és megismerheti Istent.

581. Van tudomásuk a növényeknek saját létükéről?

„Nincs, mert azok nem gondolkoznak, csak szerves életet élnek.“

582. Éreznek a növények? Fáj nekik, ha megcsonkítjuk?

„A növények fizikai benyomásokat kapnak, melyek csak az anyagra hatnak nála. Észrevételeket azonban nem szereznek, tehát fájdalmat sem érezhetnek.“

583. Független a növények akarától az az erő, mely őket egymáshoz vonzza?

„Független, mert ők nem gondolkoznak. Az anyagnak gépies ereje az, mely csupán az anyagra hat; ők ezzel szemben nem ellenkezhetnek.“

584. Bizonyos növények, minők pl. az érzőke és a légyölő, olyan mozdulatokat tesznek, amelyekből nagy érzékenységre következtetünk, sőt bizonyos esetekben némi akaratra is. Különösen a légyölőre áll ez, mely lepleivel megragadja a reá szálló legyet, midőn az a nedvét akarja kiszívni, és ugylátszik, egyuttal csapdát tart a légy számára, hogy meg is ölhesse. Van ezeknek a növényeknek gondolkozó képességük és akaratak? Átmeneti középosztályt képeznek-e ezek a növény- és az állatvilág között?

„A természetben minden csak átmenet, épen abból az igazságból kifolyólag, hogy semmi sem hasonlít egymáshoz és mégis minden fentartja magát. A növények nem gondolkoznak, tehát nincs is akaratak. A kinyíló osztriga és az állati növények mind nem képesek gondolkozni. Mindezeknek csak természetes, vak ösztönük van.“

Az akarát nélkül való hasonló mozgásoknak elég példáját látjuk az emberi szervezetben. Ilyen például az emésztési folyamat és a vérkeringés. Bizonyos testek érintésére a gyomornak alsó nyílása összezárul, hogy megakadályozza azok tovább jutását. Ugyanilyen lehet az érzékenynek (szenzitívnek) az az állapota, melyben a mozgással nem jár együtt az, hogy azt észrevegye és még kevésbé, hogy azt akarja.

585. Nincs a növényekben és az állatokban egyaránt valamely arra irányuló ösztön, hogy önmagukat

megóvják; melynél fogva keresik azt, ami hasznukra válik és kerülnek azt, ami ártalmukra van?

„Ha akarjuk, nevezhetjük ezt ösztönnek. Attól függ, mennyire terjesztjük ki e szó értelmét, de azért tisztán gépies valami az. Hogyha a vegyi folyamatokban két testet egyesülni láttok: az onnan van, hogy megfelelnek egymásnak, vagyis jobban mondva, rokonság van közöttük. És ezt még sem nevezitek ösztönnek.“

586. Tökéletesebbek-e a magasabbrendű világok növényei is, nemesek más lényei?

„Minden tökéletesebb azokon a világokon; de azért a növény csak növény ott is, az állat sem más, mint állat, és az ember is csak ember marad ott is.“

Az állatok és az ember.

587. Ha értelmi tekintetben összehasonlítjuk az embert az állatokkal, nehéznek látszik ez irányban hátrált vonni közöttük, mert némely állat jóval magasabban áll értelem dolgában, akárhány embernél. Lehetséges-e ezt az értelmi határvonalat pontosan megállapítani?

„Bölcsészeitek erre vonatkozólag nem értenek egyet. Némelyik állatnak akarja tartani az embert, mások meg embernek az állatot. Egyik tábornak sincsen igaza. Az ember egészen külön lény, ki néha nagyon mélyen lealacsonyodhatik, vagy igen magasra felemelkedhetik. Testileg olyan az ember, mint az állat, sőt kevésbé gazdagon van ellátva sok állatnál. Az állatoknak megadta a természet mindazt, amit az embernek a saját szükségletére és önmaga megóvására értelmével kell feltalálnia. Igaz, hogy az ember teste épen úgy elpusztul, mint az állaté, de szellemének olyan sorsa van, amelyet csakis ő maga képes megérteni, mivel egyedül az ember az, aki teljesen szabad. Szegény emberek, hogy még az állatnál is alacsonyabbnak tartjátok magatokat! Nem vagytok képesek magatokat tőle megkülönböztetni? Arról ismerjétek meg az embert, hogy Istenről gondolkozik.“

588. Mondhatjuk-e, hogy az állatok csak ösztönük alapján tesznek mindent?

„Ez is csak rendszer. Igaz ugyan, hogy az állatok legnagyobb részén még ösztöne uralkodik. Nem tanúsít-e némelyik állat határozott akaratot? Ez értelemre vall, de korlátolt értelemre.“

Nem tagadhajuk, hogy némely állatnál az ösztönyszerű működésen kívül oly összetett cselekedeteket is tapasztalunk, melyek azt mutatják, hogy szoros értelemben vett akarat alapján és a körülményekhez alkalmazkodva cselekszenek. Van tehát bizonyos foku értelmük, de az kizárólag testi szükségletük kielégítésére és önmaguk megóvására van irányozva. Az állatokban nincsen sem teremtő erő, sem javulási képesség. Bármily csodálatraméltó művészieséggel vagy ügyességgel végezzék is munkájukat, most is csak azt csinálják, amit hajdanában csináltak; sem jobban, sem rosszabbul mint régente, minden változatosság nélkül, a régi alakban és arányokban. Ha az egyiknek a fiát piciny korában elkülönítjük társaitól és úgy neveljük fel, az is csak olyan fészket készít annak idején anélkül, hogy tanulta volna, mint a többi. Ha akadnak tanulékonyak az állatok között, azoknak értelmi fejlődése is csak szűk korlátok között mozog; és minden eredményük csak annak tulajdonítható, hogy az ember képes hajlékony természetükre hatni. Saját maguknak tulajdonítható haladásra egyáltalában nem képesek. Az ember befolyása segítségével történt előmenetelük is mulandó és egyéni, mert mihelyt az állat magára marad, megint csak a természetében rejlő határok közé tér vissza.

589. Van-e az állatoknak valamilyen nyelvük, amelyen egymással beszélhetnek?

„Ha szókiből és szótagokból álló nyelvet vagy beszédet értetek alatta, akkor nincs. Van azonban olyan képességük, hogy megérttessék magukat egymással. Sokkal többet mondanak egymásnak, mint gondolnátok, csakhogy beszédük épen olyan korlátolt, amilyen korlátoltak szükségleteiknek megfelelő fogalmaik.“

Vannak hangtalan állatok is. Azoknak, amint látszik, nincsen beszédük?

„Azok másképen értik meg egymást. Hát ti, emberek, csak beszéd utján közlekedtek? Hogyan beszélnek némáitok? Az állatok élete olyan, hogy egymással különböző viszonyokba hozza őket; tehát képesek egymást valamely módon értesíteni és képesek kifejezni, amit éreznek. Azt hiszed, a halak nem értik meg egymást? Az embernek tehát nem kizárólagos kiváltsága a beszéd. Csak az a különbség az ő beszéde és az állatoké között, hogy míg az állati beszéd ösztönszerű és az állatok szükségleteinek és gondolatainak köre által korlátolt, addig az emberé tökéletesíthető és képes az emberi értelem minden vivmányát kifejezni.“

A tömegesen vándorló halaknak, valamint a fecskéknek is, melyek mind egy vezetőnek engedelmeskednek, valóban kell valamely eszközzel rendelkezniök, melynek segítségével hirt adhatnak egymásnak és megérthetik egymást és meg is állapodhatnak valamilyen. Lehet, hogy a látásuk erősebb és azzal képesek az egymásnak adott jeleket megkülönböztetni, vagy talán a víz a közvetítő eszköz, mely bizonyos rezgéseket közöl velük. Bármint legyen is, tagadhatatlanul van módjuk az egymás megértésére, valamint minden hangtalan állatfajnak, amely közös munkát végez. Csodálkozhatunk-e tehát ezek után azon, hogy a szellemek beszéd nélkül is megértik egymást? (282.)

590. Szabadakarat szerint cselekedhetnek-e az állatok?

„Nem egyszerű gépek ők, mint ti gondoljátok; csak hogy az ő cselekvésük szabadsága szükségleteikhez mértén korlátolt és az ember szabad akaratával össze nem kasonlítható. Sokkal alantabban állván az embernél, nem lehetnek vele egyenlő kötelességeik. Szabadságuk az anyagi élet cselekményeire szorítkozik.“

591. Honnan van az, hogy némely állat képes az emberi beszédet utánozni, és miért épen a madarak képesek erre és nem a majmok, holott azok hasonlítanak legjobban az emberhez?

„Ezt csupán a hang szerveinek különös alakulása okozza, párosulva az utánzási ösztönnel. A majom a

mozdulatokat utánozza, némely madár pedig a hangokat.“

592. Ha tehát az állatoknak van annyi értelmük, amelyből kifolyólag bizonyos határig szabadon végzik cselekedeteiket: van-e bennük valamely, az anyagtól független életerő?

„Van, és az túléli a testüket.“

Lélek-e ez az életerő, és hasonló-e ez az emberéhez?

„Ha úgy akarjátok, ezt is léleknek nevezhetitek. Attól függ, hogy milyen értelmet tulajdonítottok a szónak. Csak hogy ez az állati lélek alantasabb az emberénél.“

593. Megtartja-e kimulása után az állati lélek egyéniségét és az öntudatát?

„Egyéniségét megtartja, de öntudatát nem. Értelmi élete lekötött (latens) állapotban marad.“

594. Szabadon választhat-e az állati lélek is testet, mielőtt azt felölti?

„Nem, neki nincs szabadakarata.“

595. Bolygó állapotba jut-e az állatnak testét túlélő lelke, miként az emberé?

„A bolygásnak egy neme annak az állapota is, mivel semmiféle testhez nincs hozzákötve; de azért nem bolygó szellem az állati lélek. A bolygó szellem olyan lény, aki szabadakaratból gondolkodik és munkálkodik. Az állatok lelkének nincs meg ez a képessége. A szellemnek az a főtulajdonsága, hogy van tudomása önmagáról. Az állat lelkét testének kimulása után az azzal megbízott szellemek osztályozzák, sőt majdnem azonnal fel is használják. Lelke nem ér rá más lényekkel érintkezésbe lépni.“

596. A haladás törvényét követik-e az állatok is?

„Igen. Innen van az, hogy a magasabbrendű világokon, ahol az emberek sokkal előhaladottabbak, az állatok is azok, és fejlettebb eszközeik vannak arra, hogy egymással megérttessék magukat. Azért azonban még mindig alantasabbak az embernél és annak alárendeltjei, értelmes szolgálai.“

Nincs ebben semmi rendkívüli. Képzeljük csak el,

hogy legértelmesebb állataink a kézzel végzendő munkákra alkalmas testalkotásuk volnának. Mi mindenre nem lennének akkor képesek az ember vezetése alatt?

597. Az állatok is az akaratukból folyó cselekedetek alapján haladnak-e előbbre, vagy a kényszer hatása alatt?

„A kényszer hatása alatt haladnak. Innen ered az, hogy nekik nincs miért vezekelniök.“

598. Ismerik Istent a magasabb világok állatai?

„Nem ismerik. Nekik Isten az ember, mint valaha isteneik voltak az embereknek a szellemek.“

599. Abból, hogy az állatok még akkor is alantasabbak az embernél, mikor már a magasabb világokon tökéletesültek, az következnek-e, hogy Isten teremtett oly értelmes lényeket is, akiket örökös alantasságra szánt? Ez pedig ellenkezni látszik az egységes tervek és a haladás egységes voltával, amit minden művén tapasztalunk.

„A természetben, állatok még fel nem fogható kötelékek útján, minden láncszerűen kapcsolódik egymásba. A legellentétesebbeknek látszó dolgoknak is vannak érintkezési pontjaik, amelyeket az ember jelen állapotában sohasem fog megérteni. Értelménél fogva sejtheti ugyan, de megérteni csak akkor fogja Isten teremtését, ha értelmének teljes fejlettségét már elérte és legyőzött minden előítéletet, gőgöt és tudatlanságot. Addig azonban korlátolt szelleme csak szűk és kicsinyes világításban lát. Tudjátok meg, hogy Isten önmagának ellent nem mondhat, és hogy a természetben minden összhangzásban van azok által az általános törvények által, melyek a Teremtőnek felséges bölcsességétől származnak el nem térnek.“

Eszerint tehát az értelem a közös tulajdonsága és érintkezési pontja az állati és az emberi léleknek?

„Igen, csak hogy az állatoknak csupán az anyagi életre vonatkozó értelmük van. Az embernek az értelem adja meg az erkölcsi életet.“

600. Nem gondolhatjuk-e, számbavéve az emberek és az állatok közt meglevő minden érintkezési pontot,

hogyan az embernek két lelke van, t. i. állati és szellemi? Nem gondolhatjuk-e továbbá, hogyha az embernek ez utóbbi lelke nem volna, élhetne ugyan, de csak mint a vadállat? Másképp mondva, nem gondolhatjuk-e, hogy az állat az emberhez hasonló lény, csupán a szellem hiányzik belőle? Ebből az következne, hogy az embernek jó ösztönei, valamint a rosszak is, az egyiknek vagy a másiknak a felülkerekedéséből erednek.

„Nem, az embernek nincs két lelke, hanem a testnek megvannak a szervek érzéseiből származó ösztönei. Csak a természete kettős az embernek, t. i. állati és szellemi. Teste által részese az állati természetnek, szelleme által pedig a szellemekének.“

Igy tehát az anyag befolyása ellen is kell küzdenie, nemesak a saját tökéletlenségei ellen, melyektől szabadulni kellene a szellemnek?

„Igen. Minél alantasabb az ember, annál szorosabb kapcsolatban van a szelleme az anyaggal. Ti ezt nem látjátok? Nem, az embernek nincs két lelke, mert egy lényben mindenkor csak egyetlen lélek lakhatik. Az embernek és az állatnak annyira különböző lelkük van, hogy az egyiknek a lelke nem éltethetné azt a testet, amely a másik számára teremtett. Bár nincs az embernek állati lelke, mely őt szenvedélyeinél fogva az állatokkal egy színvonalra helyezné, mégis van teste, mely őt gyakran az állatok fokáig lealacsonyíthatja. Az ember teste ugyanis életerővel bíró alany, melynek vannak ösztönei, de ezek értelem nélkül valók és csak önmaga fenntartására szorítkoznak.“

A szellem testetöltvén, értelmi és erkölcsi életerőt visz az emberbe, ami az állatok fölé helyezi őt. A kétféle természetnél fogva, mely az emberben rejlik, szenvedélyeinek is két egymástól különböző forrása van. Némely szenvedélye állati természetéből ered, némelyik pedig szellemének tisztátalanságából, amely izlésének durvaságánál fogva többé-kevésbé rokonszenvez az állatokkal. Amint tisztul a szellem, megszabadul lassanként az anyag befolyásától is. Az anyag hatása alatt a vadállathoz, attól megszabadulva pedig, valódi rendeltetéséhez jut közelebb.

601. Honnan meritik az állatok azt az értelmi képességet, mely lelküknek különös sajátja?

„Az egyetemes értelmi elemből.“

Eszerint az embernek és az állatnak értelme egyetlen általános elvnek a kiáramlása volna?

„Kétségtelenül, csak hogy az emberben úgy átdolgozza azt a szellem, hogy a vadállatot éltető értelem fölé emelkedik.“

602. Azt a magyarázatot kaptuk az ember lélkéréne nézve, hogy eredete alkalmával olyan állapotban van, mint a test gyermekkorában; t. i. értelme még csak alig mutatkozik és hogy még csak élni próbálkozik. (190). Hol éli le a szellem ezt az első állapotát?

„Az életeknek abban a sorozatában, mely megelőzi azt a korszakot, amelyet ti az emberiség korszakának neveztek.“

Eszerint tehát a lélek lett volna az értelmi életereje a teremtés alantas lényeknek?

„Nem mondtuk-e már, hogy a természetben minden láncszerűen kapcsolódik egymáshoz és törekszik az egység felé? Épen ezekben a lényekben munkálja meg és egyénesíti önmagát lassanként az értelem és tanul élni, amint mondtuk. Ti azonban ezeket a lényeket nem ismeritek. A csirázáshoz hasonló előkészítő munka folyik bennök, mely az értelmet átalakítja; így lesz belőle szellem. Azután kezdődik számára az emberi lét korszaka, melyben először szerez tudomást jövődjéről, meg tudja különböztetni a jót a rossztól és felelős tetteiért. Hasonlít ez ahhoz, amint a gyermekort a serdülés, azt a fiatalság, ez utóbbit pedig az érett öregség kora követi. Elvégre nincs semmi lealázó az emberre nézve abban, hogy ilyen eredetű. Lealázó-e a nagy tehetségű emberekre nézve az, hogy valamikor idéltlen embriók voltak anyjok méhében? Ha megaláztatja őt valami, úgy az az Isten előtt való alacsonysága és az a tudatlansága, hogy nem képes Isten terveinek mélységét és törvényeinek bölcsességét felfogni, melyek a mindenség összhangját uralják. Ismerjétek el Isten nagyságát, ami abban a csodálatos összhangban nyilvánul meg, melynél fogva

a természetben minden szorosan összefügg. Káromlás volna Istennek minden teremtményére kiterjedő jósága ellen, ha azt hinnétek, hogy Ő valamit cél nélkül tett és oly értelmes lényeket teremtett, akiknek nincs jövőjük.“

Földünkön kezdődik az emberi lét korszaka?

„A föld nem kiinduló pontja az első emberi testetöltésnek. Általában az emberi lét korszaka a földnél alacsonyabb világokon kezdődik; de ez nem kizárólagos szabály. Megtörténhetik az is, hogy valamely szellem már emberi létének kezdetén is alkalmas arra, hogy a földön éljen. Nem gyakori eset ez, hanem inkább a kivételek közé tartozik.“

603. Van tudomása a szellemnek a földi halála után arról, hogy milyen életeket élt át, mielőtt az emberi lét korszakába lépett?

„Nincs, mert szellemi élete nem az emberi lét korszakát megelőző időben vette kezdetét. Még az emberi létben eltöltött első életeire is alig emlékezik vissza, ép úgy, mint a felnőtt ember nem emlékszik már kiskorára, még kevésbé arra az időre, amit anyja méhében eltöltött. Ezért mondják a szellemek, hogy nem tudják, miképen kezdődött az életük.“ (78.)

604. Marad-e az emberben, mikor már az emberi lét korszakába jutott, valami nyoma annak, ami azelőtt volt? Helyesebben, hagy-e benne valami nyomot az az állapot, amit az emberi létét megelőző kornak nevezhetnénk?

„Attól függ, hogy milyen távol esik a kezdetlegesség korszaka az ember jelen korszakától; és attól is, hogy mennyit haladt azóta. A kezdetlegesség állapota néhány nemzedéken át még többé-kevésbé határozottan visszatükröződhet benne; mert ugrásszerű átalakulás nincsen a természetben. A lények és az események láncolatának szélsőségei között mindig vannak összekötő láncszemek. A szabad akarat fejlődésének mértékében azután elenyésznek a kezdetlegesség nyomai. Az első lépéseket lassan teszi meg az ember, mert még nem támogatja az akarata. Előmenetele

később annál inkább gyorsul, minél jobban tökéletesül az önismerete.“

605. Tévedtek-e tehát azok a szellemek, akik az embert a természet rendjében egészen külön lénynek mondták?

„Nem tévedtek, hanem nem leplezték le teljesen a kérdéses dolgot; mert vannak oly dolgok, amelyeknek meg kell várniok a maguk idejét. Az ember valóban olyan lény, aki a természetben egészen külön áll, mert vannak olyan sajátságai, melyek minden más lénytől megkülönböztetik és rendeltetése is más, mint a többié. Az emberi nem a lényeknek az a neme, melyet Isten olyan lények testetöltésére választott ki, akik Őt megismerhetik.“

A lélekvándorlás.

606. Nem szolgál-e megerősítésére a lélekvándorlás tanának az, hogy az összes élőlények értelme egy forrásból ered?

„Lehetséges, hogy két dolog egy és ugyanabból a forrásból ered és később még sem hasonlít egyáltalában egymáshoz. Ki ismerhetné fel a magnak mint forrásnak alaktalan csirájában a fát, annak leveleit, virágait és gyümölcsét? Mihelyt elérte az értelmi principium a kellő fokot, hogy szellemmé lehessen és az emberi lét korszakába léphessen: megszűnik a kezdetleges állapotával való minden összefüggése. Akkor épen egy nem állati lélek többé, mint a fa nem mag többé. Az embernek már csupán a teste és a szenvedélyei állatiak, mely utóbbiak épen azért azok, mivel a testnek és az anyaggal szorosán összetartó önfentartási ösztönnek a hatásából erednek. Nem mondhatjuk tehát, hogy egyik vagy másik ember egyik vagy másik állat szellemének a testetöltése. Ebből következőleg pedig a lélekvándorlás — úgy, amint érteni szoktátok — helytelen felfogás.“

607. Lehetséges-e valamely állatban testetöltenie olyan szellemnek, aki már emberben élt?

„Ez visszaesés volna, a szellem pedig visszafelé

nem mehet A folyam sem tér vissza forrásába.“ (118.)

608. Lehetséges-e az, hogy téves volta mellett is onnan ered a lélekvándorlás felfogása, mikép az embernek benső érzése van arról, hogy különböző életeken haladt át?

„Fellelhető ez a benső érzés ugy ebben a hitben, mint sok másban; csakhogy az ember kivetkőztette a természetéből, mint ahogyan a legtöbb bensőjéből származó gondolattal tette.“

Igaz volna a lélekvándorlás, ha azt értenék alatta, hogy a lélek alsóbbrendű állapotból olyan felsőbbrendűbe lép, melyben természetét átalakító fejlettségre tehet szert. Álokoskodás azonban abban az értelemben, hogy a lélek közvetlenül az állatból megy az emberbe és megfordítva, ami a visszaesés vagy egybeolvadás gondolatát foglalná magában. Mivel pedig két külön fajhoz tartozó testi lény eggyé nem olvadhat, ez azt bizonyítja, hogy egymással össze nem egyeztethető fokon állanak. Ugyanennek kell állania az e testeket éltető szellemekre nézve is. Ha ugyanegy szellem felváltva mindenféle fajú testet ölthetne, akkor abból az következne, hogy azok természete azonos, amit az anyagi nemzés lehetősége mutatna ki. A szellemek által hirdetett megisméltető testetöltés, épen ezzel ellenkezőleg, a természetnek fölfelé való haladásán és az embernek nemében tett előmenetelein alapszik. Ez pedig nem fosztja meg Őt méltóságától. Csakis az alacsonyíthatja le, ha rosszra használja Istentől nyert képességeit, melyeket azért kapott, hogy segítségükkel haladhasson. Bármint legyen is, a reinkarnáció tanának régisége, általánossága, valamint az, hogy tekintélyes emberek hirdették, mind csak azt bizonyítja, hogy a megisméltető testetöltés magában a természetben gyökerezik. Sokkal több érv szól tehát mellette, mint ellene.

A szellem eredete azoknak a kérdéseknek egyike, melyek a dolgok alapelvével vannak összefüggésben és Isten titkai közé tartozik. Nem adatott meg az embernek, hogy mindent föltétlenül megismerhessen és nem is tehet mást, mint hogy föltételez és többé vagy

kevésbé valószínű rendszereket alkot. A szellemek maguk is távol állanak attól, hogy mindent tudhassanak. Amit pedig nem tudnak, arra vonatkozólag nekik is értelmesebb vagy kevésbé értelmes egyéni véleményeik lehetnek.

Igy például ők sem mind egyenlő gondolkozásuk abban, hogy milyen összeköttetésben áll az ember az állatokkal. Némelyek szerint a szellem csak akkor jut el az emberi lét korszakába, amikor már a természet alsóbbrendű lényei minden fokozatában munkálta és egyénisítette önmagát. Mások szerint az ember szelleme mindenkor csak az emberi nem tulajdonsága volt és nem járta végig az állati sorozatot. Az első rendszernek az az előnye, hogy célt tűz ki az állatok elé és így az állatok képeznék a gondolkozó lények láncolatának első láncszemét. A második az emberi méltóságnak inkább megfelelő és az alább következőkben foglalható össze.¹

Az állatok különböző fajai értelmi tekintetben nem származhatnak egymástól haladás útján. Így tehát az osztriga szelleme nem lesz később egymást követő sorrendben hal, madár, négy lábú, majd meg négykező állat szellemévé. Mindenik faj teljesen külön típus, testileg és erkölcsileg egyaránt, melynek mindenik egyede az egyetemes forrásból meríti szervezetének fejlettsége és az elvégzendő munka minősége szerint a neki szükséges értelem mennyiségét. Kimulása után pedig visszaadja a tömegnek a belőle merített értelmet. A földnél magasabb világokon élő állatok (188) szintén nevezett világoknak és a rajtuk lakó emberek fokoza-

¹ Emánuel szellem nyilatkozataiban világosan megkülönbözteti az emberi szellemet a növényi és állati világot élető életerőtől (Lebensprinzip). Az emberi szellem Istentől ered és csak azért fokozódott annyira le, mint ahogy a földön látjuk, mivel elbukott és letért rendeltetése eredeti, egyenes útjáról. Az életerő (Lebensprinzip) éppen úgy van a fejlődés törvényének alávetve, mint a szellem, csak hogy öntudatosan gondolkodó és értelemmel bíró lényé csak akkor lehet, ha a fejlődés legmagasabb fokát elérvén, Isten kegyelme őt alárendelt állapotából kiemeli és öntudatos lényé teszi.

A fordító.

tának megfelelő külön fajokat képviselnek; mert ők az emberek segédei, de szellemi értelemben véve egyáltalában nem származnak a földön élő állatoktól. Nem így áll a dolog az emberekre nézve. Testileg csakugyan egy szemét képezik az élőlények láncolatának, erkölcsi tekintetben azonban a folytonosságnak hézaga van az ember és az állat között. A lélek vagy szellem vagyis az isteni szikra, mely erkölcsi érzéket és értelmi képességet ad neki, az ember tulajdonsága, ez azonban hiányzik az állatokból. Az ember fő alkotórésze az a lény, mely már a test előtt élt és tul is éli a testet, megtartván egyéniségét. Honnan ered a szellem? Hol van a kiindulási pontja? Talán az egyénisült értelmi erőből ered? Oly titok ez, melynek hiába igyekszünk a mélyére hatolni és amelyre nézve, mint már mondtuk, csupán rendszereket alkothatunk. Bizonyos és egyuttal értelmes következtetésből és tapasztalatokból csupán az ered, hogy a szellem túléli a testet és annak halála után is megtartja az egyéniségét, továbbá, hogy haladni képes és a jóban való haladásához mértén boldog vagy boldogtalan lehet és bizonyos minden erkölcsi igazság, ami ebből következik. Ami pedig az emberek és állatok között fennálló rejtélyt illeti — ismételjük — hogy az Isten titka, mint sok más oly dolog, melynek valóságos ismerete nem érinti haladásunkat. Hiábavaló is volna ezzel sokat foglalkozni.